

Elm xadimlərimiz

TƏŞƏBBÜSKAR İNSAN VƏ YARADICI ŞƏXSİYYƏT

Azərbaycanı onun hüduqlarından kənarında layiqincə təmsil etmək qabiliyyəti hər vətəndaşımıza, soydaşımıza nəsisb olmur. Elə şəxsiyyətlərimiz də var ki, onların simasında vətənimiz tanınır, öyrənilir və hörmətlə anılır. Tanınmış azərbaycanlı alim-kulturoloq, elm tarixçisi, təcrübəli pedaqoq, tarix elmləri doktoru, professor Fuad Məmmədov məhz belə vətəndaş alimlərimizdəndir.

qurultayının nümayəndəsi. Tələbəlik mühiti gənc Fuadın ictimaiyyətçi xarakterini formalaşdırmışdır. Bu xüsusiyyət onun sonrakı elmi-pedaqoji və maarifçi fəaliyyətində dərin iz qoymuşdur. Məzun olduğu ali məktəbdən professor kimi qaydaçağı ali məktəb sistemində 21 il Azərbaycan Elmlər Akademiyası sisteminə çalışmışdır. Akademiyanın tarix institutunda və Azərbaycan Tarix Muzeyində fəaliyyəti F.Məmmədovu qısa müddətdə elmi ictimaiyyət arasında tanınmış simaya çevirdi. Elm tarixi şöbəsinin müdiri kimi gördüyü işlər Azərbaycan tarixinin tədqiqatına ehtiyacı olan yeni istiqaməti idi. Nəticədə 1985-ci ildə Azərbaycanda elm tarixi üzrə ilk doktorluq dissertasiyasını müdafiə etməyə müvəffəq oldu.

Əsərlərinin 60-dan çoxu Azərbaycanda elmin inkişaf tarixinə həsr olunmuşdur. Elmlər Akademiyasında çalışdığı zaman F.Məmmədov müxtəlif illərdə ictimai əsaslarla sərgi işləri üzrə Elmi Şuranın elmi katibi, Elmlər Akademiyası "Bilik" cəmiyyətinin sədr müavini işləmişdir. Bu müddət ərzində Azərbaycanın elm tarixinə dair 60-dan çox ekspozisiya və sərgi təşkil etmişdir. Nəticədə respublikanın alimləri və elmi müəssisələri SSRİ XTNS-nin və beynəlxalq sərgilərin 200-dən artıq qızıl, gümüş və bürünc medal və diplomları ilə təltif olunmuşdular. Topladığı təcrübə Fuad müəllimə Elm Tarixi Muzeyinin və elmin tarixi və nəzəriyyəsi Mərkəzinin layihələrini işləyib hazırlamaq imkanı vermişdir. F.Məmmədovun elmi, elmi-təşkilati və ictimai fəaliyyəti həmin dövrdə SSRİ XTNS Baş komitəsinin diplomu, gümüş və bürünc medalları, Ümumittifaq və Azərbaycan "Bilik" cəmiyyətlərinin təşəkkürnamələri, döş nişanı, Sov.İKP MK, SSRİ Nazirlər Soveti, UİLKGI və UİHMŞ Fəxri fərmanı ilə qiymətləndirilmişdir.

Fuad Məmmədov sovet dövlətində baş verən ictimai-siyasi prosesləri düzgün dəyərləndirərək yaranmış yaradıcılıq sərbəstliyini, imkanlarını dəyişən cəmiyyətin çağırışı kimi qəbul etmişdir. 1989-cu ildə Fuad müəllim kulturologiya sahəsində xüsusi sistemli tədqiqatları başlamışdır. Dünya mədəniyyəti və sivilizasiyası tarixi və nəzəriyyəsi sahəsində əldə etdiyi elmi nəticələr Azərbaycan elmində yeni istiqamətin formalaşmasına mühüm təsir göstərmişdir.

1991-ci il respublikanın müqəddəratında dönüş tarixi olduğu kimi F.Məmmədovun yaradıcılıq yolunda da yeni bir başlanğıc oldu. Həmin il Bakı sosial idarəetmə və politologiya institutunda çalışmağa başladı. Professor kulturologiya və tarix kafedralarına rəhbərlik etmişdir. Artıq 1999-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası təsis edildəndən də həmin akademiyanın professoru kimi fəaliyyətini davam etdirir. 25 ildir ki, Fuad Məmmədov müxtəlif ixtisaslar üzrə ("Politologiya", "Beynəlxalq münasibətlər", "Hüquqşünaslıq", "Menecment", "İqtisadiyyat", "Kulturologiya", "Sənətsünaslıq" və s.) yüksək ixtisaslı kadr hazırlığı sahəsində öz töhfəsini vermişdir. Onun dövlət idarəçiliyi sahəsində yetişdirdiyi kadrlar bu gün müstəqil respublikamızın müxtəlif yüksək qurumlarında çalışmaqdadırlar. Fuad müəllim elmi kadrların hazırlanmasında da öz bilik və bacarığını əsirgəmir. Onun təşəbbüsü ilə respublikamızda ilk dəfə olaraq kulturologiya sahəsində fəlsəfi və elmlər doktorluğu dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə Dissertasiya Şurası yaradılmışdır. 200-dən artıq elmi və elmi-maarifçi əsərin, o

cümlədən 14 monoqrafiya və kitabın müəllifi, həmmüəllifi, tərtibçisi olan F.Məmmədovun yaradıcılığı vətəninə, həmçinin xaricdə alimlər, mütəxəssislər, diplomatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Onun "Kulturologiya. Tarixi və nəzəri məsələlər" (2002), "İdarəetmə mədəniyyəti. Xarici ölkələrin təcrübəsi" (2013), "Simurq" Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının tarixi. 1990-2015" (həmmüəllif, 2015), "Kulturologiya, mədəniyyət, sivilizasiya" (2016) kimi monoqrafiyalarından Rusiya, ABŞ, Almaniya, İngiltərə, Yaponiya, Çin, Avstriya, Fransa, Macarıstan, Estoniya, həmçinin BMT, YUNESKO və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların kitabxanalarında istifadə olunması Azərbaycan elmi üçün fəxrdir. Mədəniyyət tarixi və nəzəriyyəsi sahəsində tanınmış alim kimi Fuad Məmmədovun adı Vikipediya ("Wikimedia Foundation, Inc.") dünya əhəmiyyətli görkəmli kulturoloqlarla bir sırada çəkilir.

Hələ tələbəlik illərindən ictimaiyyətçi kimi tanınan F.Məmmədov eyni şövq, eyni həvəslə öz missiyasını davam etdirir. 1990-cı ildə təsis edilən "Simurq" Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının prezidentidir. Bu təsisatın 26 ili onun rəhbərinin həyat və fəaliyyətinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu özü də bir göstəricidir ki, F.Məmmədov yetkin yaşında təşəbbüslə çıxış etmiş, Azərbaycan cəmiyyəti üçün maarifləndirici bir təşkilat yaratmışdır. Bu Assosiasiyanın yaradılması respublikamız üçün olduqca mürəkkəb, keşməkeşli ağır bir dövrdə baş vermişdir. Böyük bir dövlət süqutu ərəfəsində Azərbaycana hərbi təcavüz etdi, dinc insanları gülləbaran etdi. Fuad müəllim belə bir çətin zamanda ruhdan düşməyərək, ümid-sizliyə qapılmadan gələcəyə nikbin baxmış, millətini tərəqqiyə çatdırmaq, xalqını maarifləndirmək, inkişafa nail olmaq üçün bu cəmiyyətin təsisatını zəruri hesab etmişdir. Onun əsasını qoyduğu "Simurq" cəmiyyəti dövlət müstəqilliyimizin bərpasının 25 ilindən bir yaş irəlidədir. Ziyalı proseslərin adı müşahidəçisi olmamalıdır, prosesləri tərəqqiyə doğru yönləndirməyi bacarmalıdır. Düz 26 il öncə Fuad müəllim bu missiyanı öz üzərinə götürdü. illərlə elm tarixini araşdıran püxtələşmiş mütəxəssis kimi elmi biliklərin, mədəniyyətin maarifçisi işini ictimai məzmununda təşkilatlanaraq həyata keçirməyə ehtiyac yaranmışdır. Fuad Məmmədovun həyat yolu təşəbbüskarlıq üçün məhdudiyyətlərin aradan qaldırılmasının mümkün olduğu nümunədir. Bu yöndə göstərdiyi səylər bəzən müsbət həllini tapmadıqda belə, öz missiyasına xilaf çıxmamışdır, doğru bildiyi yolda əzmkarlıq göstərmişdir. F.Məmmədovun Azərbaycan elminin, mədəniyyətinin nailiyyətlərini müxtəlif məzmun və vasitələrlə təbliğ etməsi çoxşaxəli fəaliyyətinin bir hissəsidir. Azərbaycan Kulturoloqlar Cəmiyyətinin sədri, "Simurq" jurnalının təsisçisi və baş redaktorudur. Dünya mədəniyyəti və sivilizasiyasının tarixi və nəzəri məsələlərini əhatə edən bu beynəlxalq kulturoloji jurnal AR Prezidenti yanında AAK-nın reyestrinə daxil edilmişdir. Davamlı keçirilən "Mədəniyyət və cəmiyyət" elmi seminarının elmi rəhbəri olan F.Məmmədov nazirliklərdə, idarələrdə, təşkilatlarda, cəmiyyətlərdə, ali və orta təhsil müəssisələrində səyyar müəhazirələr və treninqlər keçirir, məruzələrlə çıxış edir, həmçinin kulturologiya, mədəniyyət və sivilizasiya, mədəniyyət və sivilizasiya, etik mədəniyyət, əmək və idarəetmə mədəniyyəti, insan kapitalı və davamlı inkişaf, mədəniyyətlə-

rin dialoqu və multikultura- lizm mövzularında televiziya verilişlərində çıxışlar edir. 2010-2014-cü illərdə Azərbaycan televiziya ilə "İdrak" adlı 200-dən çox kulturoloji televiziya verilişinin müəllifi və aparıcısı olmuş, "Mühazirə" verilişi çərçivəsində kulturologiya üzrə müəhazirələr oxumuşdur. 2014-2015-ci illərdə "ASAN" Azərbaycan Dövlət Agentliyinin kollektivi üçün əmək mədəniyyəti və etik mədəniyyət üzrə illik kulturoloji treninq keçirmişdir. Ümumilikdə isə 1990-cı illərin əvvəllərindən F.Məmmədovun elmi rəhbərliyi altında Azərbaycan və dünya mədəniyyəti və sivilizasiyasının tarix və nəzəriyyəsinin müxtəlif məsələlərinə həsr olunmuş 300-dən artıq stasionar kulturoloji seminar, konfrans, treninq və "dəyirmi masa"lar keçirilmişdir. F.Məmmədov "Simurq" Assosiasiyasının, Dünya Mədəniyyəti Beynəlxalq Universitetinin projelərinin müəllifidir. Zamanın çağırışları, çevik dəyişiklikləri, qloballaşma şəraitində insan kapitalının formalaşmasına və multikulturalizmin davamlı inkişafına, terrorizmin qarşısının alınmasına, mədəniyyətlərin dialoquna effektiv yardım metodu kimi "Homo Sapiens" insan tipindən "Homo culturalis" insan tipinə keçid modelini təklif etmişdir. Fuad Məmmədov dünya kulturologiyasına xidmətlərinə görə "İntellektual inkişaf problemləri" Beynəlxalq Akademiyasının (2002), Rusiya pedaqoji və sosial elmlər Akademiyasının (2004) və "Avropa-Asiya" Beynəlxalq Humanitar Akademiyasının (2013) həqiqi üzvü seçilmişdir. İctimai statuslu milli "Humay", "Intellect", "Qızıl qələm" mükafatları ilə, Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət və turizm, təhsil nazirliklərinin fəxri fərmanları ilə, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin diplomu ilə, ABŞ Bioqrafiya İnstitutunun fəxri medalı ilə, Misirin Təhsil Nazirliyinin qızıl medalı ilə, "Simurq" beynəlxalq medalı ilə və digər yerli və beynəlxalq ictimai təşkilatların mükafatları ilə təltif edilmiş, "Mədəniyyət səfiri" və "Sülh səfiri" fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Fuad Məmmədov bütün elmi, ictimai fəaliyyəti ilə yanaşı sevilen pedaqoqdur. 50 ilə yaxın təcrübəsi olan müəllim kimi tələbələrə biliklərə yiyələnməyi, öyrənməyi, əməli işlə məşğul olmağı mənimsədə bilir. Fuad müəllimlə gənclərlə işləmək şövqü, ustalığı vardır. İstər keçmiş tələbələr, istərsə də bugünkü auditoriyalarda ona böyük hörmətlə yanaşırlar. Gəncliyin sevgisini, etimadını qazanmaq hər ziyalılığa nəsisb olmur. Yalnız elm, təhsil vermək deyil, gəncləri əməyə, zəhmətə, işləmək vərdişlərinə yiyələnməyə təşviq etmək qabiliyyəti Fuad müəllimi digərlərindən fərqləndirir.

F.Məmmədov davranışı, nitqi, ünsiyyəti cəhətdən də cəmiyyətdə özünəməxsus yer tutmuşdur. Bu keyfiyyətlər onun qan yaddaşından gəlir. Bu baxımdan F.Məmmədovun Azərbaycan Əsilzadələr Məclisinin üzvü olmağı diqqətə çəkir. Babası Azərbaycanın tanınmış hərbi xadimi, Cümhuriyyət ordusunun polkovniki Şirin bəy Kəsəmənskinin, rəssamlıq təhsili almış ilk azərbaycanlı qadın olan nənəsi Qeysər xanım Kaşyevanın, Cümhuriyyət hökuməti tərəfindən xaricə göndərilmiş 100 tələbədə biri olmuş, Berlində ali mühəndis təhsili almış əmis Qəhrəman Məmmədovun və nəslinin digər görkəmli ziyalılarının, o cümlədən valideynlərinin irsi keyfiyyətləri, aldığı tərbiyə, təhsil və zəhməti, istedadı ilə bütövləşən Fuad Teyyub oğlu Məmmədov kamil şəxsiyyət kimi Azərbaycan cəmiyyətinin tərəqqisi yolunda fəaliyyətini uğurla davam etdirir.

Firdovsiyyə ƏHMƏDOVA, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının "Tarix" kafedrasının müdiri, əməkdar müəllim.